

Nr 266.

Av herrar **Bergh** och **Löthner**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättning för skador vållade av personer som avvikit från vissa anstalter.

I proposition nr 87 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor till ersättning för skador, vållade av personer som avvikit från vissa anstalter. Framställningen är föranledd av ett antal motioner till 1947 års riksdag, vilka resulterade i skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan.

Såsom i propositionen redovisats ha hittills dylika ersättningar i vissa förekommande fall utbetalats från anslagen för extra utgifter. Det noteras nu med tillfredsställelse, att Kungl. Maj:t begärt ett särskilt anslag för dylika ersättningar, vilket väl får förutsättas innebära en mera normaliserad och permanentad anordning för utbetalandet av sådana ersättningar.

Emellertid giva de uttalanden, som föredragande departementschefen gjort i propositionen angående de principer, som böra tillämpas vid prövningen av ansökningarna och ersättning, anledning till allvarliga betänkligheter. Sedan departementschefen till en början framhållit att statsmakterna böra godkänna principen att staten lämnar ersättning för dylika skador, utmynnar resonemanget så småningom efter diverse utveckelser i att staten visserligen bör lämna ersättning men att beloppets storlek i regel bör bliva beroende av den skadelidandes ekonomiska ställning. Som stöd för uttalandet i sistnämnda del åberopas tydligen dels att hittills tillämpad praxis lämnar endast ringa ledning för lösandet av en rad delvis svårbedömda spörsmål, varav frågan om full eller partiell ersättning antages vara ett, dels ock att det endast nu är fråga om en provisorisk reglering i avvaktan på den utförligare utredning, som riksdagen begärt. I förstnämnda avseendet har tidigare i propositionen anförts, att Kungl. Maj:t hittills medgivit ersättning endast i den mån ömmande omständigheter ansetts föreligga med hänsyn till den skadelidandes ekonomiska ställning. Denna av Kungl. Maj:t tillämpade praxis har emellertid i förevarande sammanhang icke ansetts böra läggas till grund för riksdagens ställningstagande, då den tydligen bottnat mera i statsfinansiella än juridiska och moraliskt förpliktande hänsynstaganden. Att efter den reglering, varom nu är fråga, tillämpa hittillsvarande Kungl. Maj:ts praxis måste anses såsom desto orimligare som departementschefen själv framhållit principen om att staten bör lämna ersättning för dylika skador och dessutom bl. a. anført, att det allmänna bör bära dessa skador som ett slags omkostnad för anstaltsväsendet. I detta sammanhang påpekar departementschefen sålunda själv, att rymningsfrekvensen även vid det öppna systemet kan reduceras till ett minimum om effektiv bevakning ordnas. I den mån bevakningen sålunda icke är anordnad tillräckligt effektivt, så att rym-

ningar förhindras, och kostnaderna för bevakningen därför icke uppgå till sådana belopp, som skulle varit erforderliga för att förhindra rymningar, föreligger ett uppenbart orsakssammanhang mellan den mindre bevakningskostnaden och ev. inträffad skadegörelse. Sker sålunda skadegörelse efter rymning, måste den direkta orsaken därtill anses vara bristande bevakning, varvid staten såsom ansvarig därför bör utgiva full ersättning. Blir bevakningen tillräckligt effektiv för att förhindra rymningar och därmed skadegörelse från rymningarnas sida, komma kostnaderna för denna bevakning att slås ut på alla medborgare. Är bevakningen ej sådan, blir det i stället i händelse av fortsatt tillämpning av Kungl. Maj:ts praxis enskilda skadelidande, som helt eller delvis få betala kostnaderna för den bristande bevakningen, d. v. s. vissa av en slump träffade personer, vilket icke kan anses motiverat.

Detta resonemang torde tillräckligt klart åskådliggöra den bristande överensstämelsen mellan hittillsvarande praxis och allmänna utomobligatoriska rättssynpunkter, då staten obestridligen med rätta anses böra stå för alla kostnader för brottslingars förvaring å fängvårdsanstalter eller dyl. Visserligen kan det måhända av statsfinansiella skäl anses förmånligare att ej hålla bevakningen på en tillräckligt effektiv nivå, men då bör givetvis också staten stå för riskerna därav och utbetala full ersättning för uppkommande skador enligt vanliga utomobligatoriska rättsregler. Därest spörsmål på detta sätt förelades domstol, torde någon annan utgång än den här ovan förordade näppeligen kunna påräknas. Att Kungl. Maj:t tidigare tillämpat en viss praxis är en sak, men en helt annan sak är att riksdagen nu skall taga ställning till förevarande spörsmål, och att det därvid bör ankomma på riksdagen att hävda såväl rätts- som skälighetssynpunkter, vilka icke böra föranleda till annat än att full ersättning för dylika skador bör lämnas i den mån vederbörande skadelidande ej genom försäkring eller på annat sätt täckt sig för sin förlust.

Därmed torde även kunna avfärdas departementschefens andra skäl mot utbetalande av full ersättning, nämligen att det här endast är fråga om en provisorisk reglering. Icke ens ett provisorium bör givetvis kunna inkräkta på bärande principer. Däremot torde skäl nu icke föreligga att utsträcka statens ersättningskyldighet till fall då skada vållats av försöksutskrivnen person, då därför erforderlig utredning ännu icke förebragts.

Därför hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 87 måtte såsom sin mening uttala, att staten bör lämna full ersättning för skador, vållade av personer, som avvikit från i propositionen angivna anstalter på sådant sätt, att direkt orsaks- och tids-sammanhang med skadegörelsen kan anses föreligga.

Stockholm den 10 mars 1948.

Ragnar Bergh.

Olof Löthner.